

ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง

ทะเบียนเลขที่ สช 52100029

เพื่อให้การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นไปตาม พระราชบัญญัติคุ้มครอง
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ
บริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน
(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ให้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง คำขอเลขที่ 50100039
ทะเบียนเลขที่ สช 52100029 ซึ่งมีรายการทางทะเบียน ตามบัญชีแนบท้ายประกาศฉบับนี้

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2552

ประกาศ ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2552

(นางพวงรัตน์ อัสวพิศิษฐ์)

อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

คำขอนี้มีผลตั้งแต่วันที่ขึ้นทะเบียน 10 สิงหาคม 2552

(นางปัจฉิมา ธนสันติ)
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา

30 ก.ย. 2556

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง

(1) เลขที่คำขอ	50100039	ทะเบียนเลขที่	สช 52100029
(2) วันที่ยื่นคำขอ	10 สิงหาคม 2550	วันที่ขึ้นทะเบียน	10 สิงหาคม 2550
(3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเชียง และ เทศบาลตำบลบ้านเชียง ที่อยู่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี 41320 และ เทศบาลตำบลบ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี 41320		
(4) รายการสินค้า	เครื่องปั้นดินเผา		

(5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง (Ban Chiang Pottery) หมายถึง ภาชนะเครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตในตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีรูปทรงการปั้นและเขียนลายเส้นโค้ง ลายเชือกทาบ ลายก้นขด ก้นหอย ลายรูปเรขาคณิต ลักษณะเดียวกับภาชนะเครื่องปั้นโบราณที่ขุดค้นพบในบริเวณดังกล่าว

ลักษณะของสินค้า

ลักษณะทางกายภาพ

- รูปทรง เป็นภาชนะรูปวงรี รูปวงกลม รูปทรงแบบไม่มีฐาน รูปทรงแบบมีฐาน รูปแจกัน รูปทรงตุ๊กตา รูปตะเกียง
- ลวดลาย เป็นลายเฉพาะที่โดดเด่นตามยุคสมัยที่ขุดค้นพบโบราณวัตถุของจริง ได้แก่ ลายเส้นโค้ง ลายก้นขดและก้นหอย ลายรูปเรขาคณิต ลายดอกไม้ ลายรูปสัตว์ ลายเชือกควั่น ลายเชือกทาบ
- พื้นผิว มีทั้งเคลือบเงาและไม่เคลือบเงา

กระบวนการผลิต

การเตรียมดิน

- (1) สับก้อนดินจากก้อนใหญ่ให้เป็นก้อนเล็ก
- (2) ผสมหัวเชื้อดินเผากับทราย และหมักด้วยน้ำ ให้ดินอมน้ำ
- (3) นวดดินโดยการเหยียบย่ำ ให้ดินแตกและผสมกันจนเหนียว เพื่อใช้ในการปั้นหม้อ

การปั้นขึ้นรูป

- (1) นำดินเหนียวที่ผ่านการหมักไว้แล้วมาปั้นเป็นก้อนขนาดต่างๆ เพื่อเตรียมการปั้น
- (2) การปั้นแบบประยุกต์ สำหรับปั้นหม้อขนาดเล็ก โดยใช้อุปกรณ์และเครื่องจักร
- (3) การปั้นแบบโบราณหรือแบบดั้งเดิม สำหรับปั้นหม้อขนาดใหญ่ โดยใช้แรงงานคนเป็นผู้ปั้นและใช้อุปกรณ์คือ หินดู่ ในการตีปั้นขึ้นรูปเป็นรูปร่างและขนาดตามต้องการ

การเผา

- (1) เตาที่ใช้เผา เป็นเตาที่ทำขึ้นเองจากดินเหนียว
- (2) นำหม้อที่ปั้นได้ จัดเรียงให้เป็นระเบียบจนเกือบเต็มเตาเผา
- (3) ทำการเผา โดยใช้ไม้ฟืนเป็นเชื้อเพลิง ความร้อนในการเผา ขึ้นอยู่กับความชำนาญของภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (4) ระยะเวลาในการเผา ประมาณ 1 วัน หรือ 24 ชั่วโมง
- (5) นำหม้อที่เผาแล้วออกจากเตา พักไว้ประมาณ 1 วัน หรือ 24 ชั่วโมง

การเขียนลาย เขียนสี

- (1) ผสมสีฝุ่นสีแดงกับน้ำ ในปริมาณที่เหมาะสม
- (2) นำหม้อที่เผาแล้วมาทำการเขียนสี เป็นลวดลายต่างๆ
- (3) เขียนลวดลาย โดยไม่มีการเขียนแบบร่างในภาชนะ ซึ่งจะต้องเขียนโดยอาศัยความชำนาญจากประสบการณ์ที่พบเห็นมาจากภาชนะเครื่องปั้นดินเผาของจริง เช่น ลายเส้นโค้ง ลายก้นขวดและก้นหอย ลายรูปเลขาคณิต ลายดอกไม้ ลายรูปสัตว์
- (4) ภายหลังจากเขียนลายแล้ว จะนำมาเคลือบเงาด้วยน้ำมันเคลือบ หรือถ้าไม่เคลือบน้ำมัน จะนำไปขัดให้เหมือนของเก่าต้นแบบ

การบรรจุหีบห่อ

รายละเอียดบนฉลาก ให้ประกอบด้วยคำว่า

“ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง ” และ/หรือ “ Ban Chiang Pottery ”

(6) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่ทำนาซึ่งตั้งอยู่บนเนินดินรูปไข่ ที่ราบยาวตามแนวทิศตะวันออกถึงตะวันตก ลาดเอียงสู่ทางทิศเหนือ มีห้วยหลายสายไหลผ่าน ลักษณะภูมิอากาศแบบเมืองร้อนเฉพาะฤดู ทำให้อากาศเย็นสบาย แต่มีอากาศหนาวในฤดูหนาว ลักษณะของดิน สภาพโดยทั่วไปเป็นดินร่วนปนทราย มีอินทรีย์วัตถุต่ำ เป็นดินดินที่มีปริมาณเกลือค่อนข้างสูง มีความเหมาะสมกับการทำนาและเพาะปลูก โดยมีผลการสำรวจพบแหล่งแร่ หินเกลือและโปแตช ทรัพยากรน้ำ มีทั้งแหล่งน้ำผิวดิน ใต้ผิวดิน และใต้ดิน ลึกประมาณ 40-45 เมตร

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2510 ได้เริ่มดำเนินการขุดค้นพบวัตถุโบราณที่บ้านเชียง โดยกรมศิลปากร และได้ขุดค้นอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นหลักฐานทางโบราณคดีเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่มีลักษณะพิเศษเป็นของตนเอง ที่เรียกว่า วัฒนธรรมบ้านเชียง จึงได้ก่อสร้างพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียงและหลุมขุดสาริดในบริเวณวัดโพธิ์ศรีโนน ซึ่งเป็แหล่งภูมิศาสตร์ของเครื่องปั้นดินเผาที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้บริโภค ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างดี คือ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง จากปัจจัยทางธรรมชาติและปัจจัยจากมนุษย์ ทำให้เครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตขึ้นในแหล่งภูมิศาสตร์นี้มีลักษณะที่แตกต่างจาก เครื่องปั้นดินเผาที่ผลิตจากที่อื่น คือ รูปร่าง รูปทรง รวมทั้งลวดลายเฉพาะที่โดดเด่นตามยุคสมัยที่ขุดค้นพบโบราณวัตถุของจริง

(7) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตการผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี รายละเอียดตามแผนที่

(8) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุม ทั้งกระบวนการผลิต ในระดับผู้ผลิต และระดับจังหวัด
- (2) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิต/ผู้ประกอบการค้าที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียนต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง

(9)การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

(1) เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง จะต้องมีการผลิตในเขตพื้นที่ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ตามกระบวนการผลิตข้างต้น

(2) กระบวนการผลิตจะต้องได้ผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์
เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง

ขอบเขตของการผลิต เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงครอบคลุมพื้นที่ ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี บนเนื้อที่ประมาณ 50,832.25 ไร่ หรือประมาณ 55.37 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อ ตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี

ทิสได้ ติดต่อ ตำบลไชยวาน อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านหนองสระปลา ตำบลบ้านยา อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี